

СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ІНДОНЕЗІЇ

FORMATION OF THE MODERN EDUCATION SYSTEM OF INDONESIA

У статті розглянуто розвиток індонезійської системи освіти від її зародження до сучасних викликів у сферах управління, автономії, доступності, справедливості, якості та фінансування. Важливість реформування освіти відіграє важливу роль у підвищенні якості життя населення. Будучи однією з найрозгалуженіших освітніх систем у світі, Індонезія досягла значного прогресу в покращенні освітніх результатів за останні два десятиліття. Уряду вдалося збільшити доступ до школи, фінансування та високий рівень охоплення школою, що відповідає урядовій політиці щодо 12-річної обов'язкової освіти. Індонезія, як і багато інших країн, що розвиваються, має вирішити значну проблему, щоб вийти за межі покращення доступу до навчання та просуватися до досягнення високоякісної освіти. Уряд Індонезії запровадив низку реформ для покращення якості освіти, але керувати такою масовою освітньою системою складно. Незважаючи на швидкий прогрес у багатьох сферах, досягнутий за останні десятиліття, проблеми все ще існують. Зокрема, система вищої освіти залишається в основному централізованою, за винятком деяких реформ у напрямку фінансової автономії. Основними недоліками, які сповільнюють стрімкому та впевненому розвитку системи освіти Індонезії є недостатнє державне фінансування, яке перешкоджає спроможності забезпечити адекватне навчання, дослідження та матеріально-технічну базу; низький рівень підготовленості та комп'ютерної грамотності викладачів; відсутність електроенергії та інтернет-інфраструктури в деяких частинах країни унеможлиблює дистанційне навчання; високий відсоток неакредитованих освітніх програм як у державних, так і приватних ЗВО. Серед переваг можна окреслити впровадження рейтингування закладів освіти з метою покращення надання освітніх послуг; новий підхід до підготовки викладачів, зокрема, усі викладачі індонезійських університетів зобов'язані мати ступінь магістра, а щоб стати вчителями шкіл, кандидати тепер також повинні відповідати суворішим вимогам до сертифікації, включаючи певний досвід викладання та прохідні бали за кваліфікаційними іспитами; перетестування діючих учителів за новими вимогами.

Ключові слова: освіта, система освіти, вища освіта, заклади освіти, акредитація,

Міністерство досліджень, технологій та вищої освіти.

The article examines the development of the Indonesian education system from its inception to modern challenges in the areas of governance, autonomy, accessibility, equity, quality, and funding. The importance of reforming of education plays an important role in improving the quality of life of the population. As one of the most extensive education systems in the world, Indonesia has made significant progress in improving educational outcomes over the past two decades. The government has succeeded in increasing of school access, funding and high level of school enrollment, which is in line with the government's policy of 12-year compulsory education. Indonesia, like many other developing countries, has a significant challenge to overcome in order to move beyond improving access to education and move towards achieving high-quality education. The Indonesian government has introduced a number of reforms to improve the quality of education, but managing such a massive education system is difficult. Despite rapid progress in many areas in recent decades, challenges still exist. In particular, higher education system remains largely centralized, with the exception of some reforms towards financial autonomy. The main shortcomings that slow down the rapid and confident development of Indonesia's education system are insufficient government funding, which hinders the ability to provide adequate training, research and material and technical base; low level of preparation of teachers; low level of computer literacy and lack of electricity and internet infrastructure in some parts of the country make distance learning impossible; high percentage of non-accredited educational programs in both public and private higher education institutions. As for the advantages, it is possible to outline implementation of the rating of educational institutions in order to improve the provision of educational services; a new approach to teacher training, in particular, all Indonesian university teachers are required to have a master's degree, and to become public school teachers, candidates must now also meet stricter certification requirements, including some teaching experience and passing scores on qualifying exams; re-certification of current teachers according to new requirements.

Key words: education, education system, higher education, educational institutions, accreditation, Ministry of Research, Technology and Higher Education.

УДК 37(594)

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.2>

Костюкевич О.М.,

аспірантка кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Найбільшою проблемою Індонезії щодо освіти є не покращення доступу, а підвищення якості. Уряд Індонезії сподівається розробити систему освіти «світового класу» до 2025 року. Однак численні оцінки ефективності освіти в країні свідчать про те, що їй попереду довгий шлях, перш ніж вона досягне цієї мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій даної проблематики показав, що обрана тема

є мало досліджуваною. У процесі аналізу історії та теорії наукової теми доводилося спиратися на філософські та соціально-педагогічні дослідження, що побічно зачіпають ті чи інші аспекти становлення сучасної системи освіти Індонезії.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Основним вектором дослідження є аналіз системної роботи закладів освіти з метою покращення якості освіти, мотивації викладачів, високий рівень задоволення студентів

від отримання освітніх послуг. Багатьом індонезійським учителям і викладачам бракує необхідних предметних знань і педагогічних навичок, щоб бути ефективними педагогами, результати навчання учнів погані та існує невідповідність між навичками випускників і потребами роботодавців.

Мета статті полягає в аналізі підходу уряду до стрімкого реформування освітньої системи Індонезії, акредитаційних вимог до закладів вищої освіти, покращення показників викладачів та освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Сучасна освіта була запроваджена в Індонезії в епоху голландського колоніального панування, коли традиційні шкільні системи, такі як ісламські школи-інтернати (Pesantren) були доповнені голландськомовними школами для дітей колонізаторів і місцевої адміністративної еліти, а також сільськими або «народними школами» для індонезійських простолюдинів. Перші заклади вищої освіти були засновані в 1920-х роках на Яві. Система була елітарною і доступною лише небагатьом обраним.

Після здобуття незалежності в 1945 році Індонезія конституційно закріпила освіту як право всіх громадян Індонезії та прагнула створити більш рівноправну та інклюзивну систему масової освіти при тому, що державна освіта здебільшого є світською (Індонезія формально є світською державою), ісламська освіта займає важливе місце у великому приватному освітньому секторі Індонезії. Масштабна 29-мільйонна ісламська організація Мухаммадія (послідовники Мухаммеда), наприклад, наразі керує 172 університетами, приблизно 2600 початковими школами та близько 3000 середніми школами по всій Індонезії. Ці заклади освіти на додаток до релігієзнавства викладають світську та загальну навчальну програму.

Ісламська освіта довгий час уважалася другосортною, зростання ісламського консерватизму в Індонезії призвело до збільшення ісламської освіти в навчальних програмах державних шкіл за останні роки. Як і інші аспекти суспільного життя, освіта зазнає впливу зростаючої ісламізації індонезійського суспільства, яке традиційно віддає перевагу більш поміркованому стилю ісламу. Зараз нерідко індонезійські діти відвідують песантрени, медресе (ісламські школи) або секолах іслам (сучасні ісламські школи).

З точки зору розміру та масштабів система освіти різноманітного Індонезійського архіпелагу стала набагато більш однорідною. З середини ХХ століття він також швидко зріс: кількість старших середніх шкіл подвоїлася з 67 000 у 1974 році до понад 146 000 у 2011 році, тоді як кількість закладів вищої освіти потроїлася лише за 17 років – з 1236 у 1995 році до 3815 у 2012 році. Так само кількість здобувачів початкової освіти зросла

з 14,9 мільйона в 1970 році до 29,35 мільйона в 2016 році, а кількість студентів ЗВО зросла з 248 000 до приблизно 9 мільйонів за той самий проміжок часу [3].

Хоча формально Індонезія є централізованою «унітарною республікою», фактично вона є квазіфедеративною державою, яка надає значний ступінь автономії таким провінціям, як Ачех (Суматра), столичний регіон Джакарта (Ява), особливий регіон Джок'якарта (Ява), Папуа та Західне Папуа. Загалом існує 34 провінції, які далі поділяються на тисячі районів, підрайонів, міст і понад 75 000 сіл.

За багаторічної диктатури президента Сухарто, який правив країною з 1967 по 1998 рік, система освіти була високо централізованою та керувалася Міністерством освіти та культури (МО) та Міністерством у справах релігії в Джакарті, причому останнє здійснювало нагляд за релігійною освітою. Проте після закінчення режиму Сухарто та подальшої демократизації Індонезії різні функції уряду були децентралізовані та передані місцевим органам влади. Законодавство, прийняте на початку 2000-х років, не лише запровадило безкоштовну й обов'язкову базову освіту та зобов'язання витратити 20 % національного бюджету на освіту, але й надало школам по всій Індонезії значно більшу адміністративну автономію [1].

Тим не менш, шкільною системою все ще керує Міністерство освіти, яке відповідає за розробку навчальних програм, наймання вчителів і національні шкільні іспити. З 2015 року якість вищої освіти державних та приватних ЗВО контролює окреме міністерство, а саме Міністерство досліджень, технологій та вищої освіти (MRTN). Згідно нового законодавства усі ЗВО додатково зобов'язані отримати акредитацію в Національному агентстві з акредитації вищої освіти (BAN-PT). Тим часом релігійні установи контролюються потужним Міністерством у справах релігій. Порівняно з системою управління шкільної освіти, вища школа, як правило, більш централізована, але більшість ЗВО і досі мають дуже обмежену автономію.

Індонезійська мова є офіційною мовою навчання в шкільній системі, хоча різні розмовні мови Індонезії також можуть використовуватися на місцевому рівні в перші роки початкової освіти. У вищій освіті індонезійська мова також є засобом навчання, але англійська – стає все більш поширеною для деяких програм, і підручники зазвичай друкуються англійською мовою. Існували деякі плани зробити англійську мову обов'язковою в індонезійських університетах, але на сьогоднішній день ці плани не реалізовані.

Навчальний рік у школах зазвичай триває з липня по червень з перервою в грудні та під час мусульманського свята Ід. Навчальний рік в університетах зазвичай триває з серпня або вересня

по травень або червень, розділений на два семестри. Деякі заклади можуть мати додатковий літній семестр з червня по серпень.

Структура системи освіти в Індонезії поділяється на декілька типів:

1) початкова освіта (*pendidikan dasar*) – є обов'язковою та безкоштовною в державних школах з першого по шостий клас. Офіційний вік вступу становить сім років, але багато учнів вступають у віці шести років. Навчальна програма включає такі основні предмети, як релігійна освіта, національна філософія та громадянська освіта, індонезійська мова, математика, природничі науки, суспільствознавство, мистецтво та фізичне виховання. У 2013 році уряд Індонезії переглянув національну шкільну програму, щоб зробити більший наголос на «вихованні морального характеру» та творчому мисленні (*Kurikulum 2013*). У результаті було зменшено кількість обов'язкових предметів на початковому рівні, а такі предмети, як англійська мова та інформаційні технології, були вилучені з початкового циклу, а викладання природничих наук було скорочено. Однак загальнонаціональне впровадження цієї нової навчальної програми було відкладено оскільки багато шкіл і вчителів ще не готові до змін, тому більшість шкіл все ще викладають за старою програмою. Однією з проблем є те, що навчальні програми та підручники розробляються на національному рівні в Джакарті, але вчителі навчають на місцевому рівні в регіонах [2].

До початкової освіти діти можуть відвідувати необов'язкові дошкільні заклади, які пропонують приватні дитячі садки та центри денного догляду, а також державні заклади ранньої освіти. Наразі уряд надає першочергову увагу ранній освіті та домогся різкого збільшення загальнонаціонального дошкільного валового коефіцієнту охоплення вищою освітою (*GER*) з 50,2 % у 2010 році до 72 % у 2014 році. Проте значні відмінності зберігаються між статями та між міськими та сільськими регіонами. Елементарний *GER* у більш віддалених острівних групах, таких як Папуа, Калімантан і Малуку, наприклад, залишався значно нижче 50 % у 2014 році.

2) нижча або молодша середня освіта – триває три роки (сьомий-дев'ятий класи) і завершується видачею свідоцтва про закінчення молодшої середньої школи (*sekolah menengah pertama*, або *SMP*). Учні, які закінчили молодшу середню освіту в релігійних школах, що перебувають у підпорядкуванні Міністерства релігій, отримують еквівалентний сертифікат про закінчення медресе *цанавія* (*MC*).

Національна навчальна програма в основному включає ті самі предмети, що й у початковій освіті, але також додає додаткові заняття з природничих наук (з біології, хімії чи фізики), суспільні

предмети, такі як *всесвітня історія та англійська*. Завершенню навчання до недавнього часу в основному базувалося на зовнішніх національних іспитах (*ujian nasional* або *UN*), як правило, у форматі кількох варіантів відповідей наприкінці кожного навчального року. Однак останніми роками національні іспити втратили пріоритет, і з 2015 року вони більше не є обов'язковим основним критерієм оцінювання.

3) загальна старша середня освіта. Учні, які закінчили неповну середню освіту та отримали достатньо високі оцінки, можуть вступити або до загальноосвітньої середньої школи (*sekolah menengah atas*, або *SMA*), або до професійної школи старшої середньої школи (*sekolah menengah kejuruan*, або *SMK*). Як загальноосвітні, так і професійно-технічні програми також можна завершити в ісламських старших середніх школах, які називаються медресе *Алія* (*MA*), або у випадку професійних програм, медресе *Алія Кеджуруан* (*MAK*).

Старша середня освіта в даний час не є ні обов'язковою, ні безкоштовною. Вона триває три роки (10-12 класи) і реалізовується в різних напрямках. В останні два роки програми, дотримуючись загальної академічної базової навчальної програми в 10 класі, учні можуть спеціалізуватися на мовах (індонезійська, англійська та інші іноземні мови), природничих науках (біології, хімії та фізики) або соціальних науках (соціологія, економіка та географія). Учні духовних шкіл спеціалізуються на релігійних предметах.

Чинна навчальна програма приділяє менше уваги повторюванню й іспитам, ніж попередні інкарнації, хоча учні все ще здають шкільні іспити, а також підсумковий зовнішній іспит ООН наприкінці 12 класу. Згідно з останніми нормативними документами, існує чотири тестові предмети прийняті в ООН: індонезійська, англійська, математика та один предмет за вибором із відповідних потоків спеціалізації студентів. Студенти, які успішно закінчили програму, отримують сертифікат про завершення старшої середньої освіти (*Ijazah SMA* або *IjazahMA* у випадку ісламських шкіл). Існують також неформальні освітні програми для студентів, які не мають доступу до офіційної системи або кинули навчання. Такі учні складають іспити з семи предметів і отримують атестат про закінчення середньої школи (*Ijazah Paket C Setara SMA*).

4) професійно-технічна повна середня освіта. Технічна та професійно-технічна освіта та підготовка (*TVET*) в Індонезії відбувається як у рамках офіційної шкільної системи, так і неофіційно в рамках учнівства, інших програм навчання на виробництві або навчальних програм в державних центрах професійної та професійної підготовки (*Balai Latihan Kerja*, або *BLK*).

Як згадувалося раніше, понад 50 % учнів старших класів середньої школи в Індонезії навчаються за загальноосвітньою формою, але уряд прагне різко розширити ТПТО та змінити коефіцієнти охоплення, щоб до 2025 року 70 % учнів навчалися за професійно-технічною формою. ПТО є пріоритетом для того, щоб подолати серйозну нестачу кваліфікованої робочої сили. У 2016 році уряд прогнозував, що Індонезії потрібно 3,8 мільйона нових кваліфікованих працівників щорічно до 2030 року, щоб подолати дефіцит у 56 мільйонів кваліфікованих працівників.

Професійно-технічні школи пропонують понад 140 різних спеціалізацій, включаючи такі галузі, як технології агробізнесу, суміжна охорона здоров'я, бізнес і менеджмент, інформаційні та комунікаційні технології та інженерну освіту.

Програми SMK охоплюють основний навчальний план загальної освіти (включаючи математику, індонезійську та англійську мови, природничі науки, соціальні науки та так звані нормативні предмети, такі як релігійна та громадянська освіта), а також професійно-орієнтовані предмети. Деякі програми можуть включати стажування та інші компоненти практичної підготовки. Після завершення програми студенти здають національні іспити як із загальноосвітніх, так і з професійно-технічних предметів. Випускники отримують Ijazah SMK і сертифікат компетентності у своїй професійній спеціалізації. Наразі планується, що учні також отримають серію офіційних сертифікатів про професійну підготовку під час навчання, щоб як випускники, так і ті, хто покинув школу, могли отримати кваліфікацію, яка має більшу цінність на ринку праці.

5) вища освіта – як і система середньої школи, система вищої освіти Індонезії є бінарною за своєю природою. Вона має академічний, науково-орієнтований підхід і більш прикладний чи професійний характер. Рамка кваліфікацій країни, створена в 2012 році для полегшення мобільності між академічними програмами та визнання попереднього навчання, ілюструє різні підсистеми та те, як вони пов'язані.

Індонезія має величезний, швидко зростаючий і дуже різноманітний ландшафт вищої освіти. Майже 4500 ЗВО пропонують програми з 25000 різних спеціальностей і навчають близько восьми мільйонів студентів. Існує кілька різних типів закладів вищої освіти, включаючи університети, інститути, передові школи, академії, політехнічні та громадські академії. Хоча кількість вступників до ісламських закладів стрімко зростає, більшість ЗВО в Індонезії є світськими. У 2015 році лише близько 16 відсотків закладів були релігійними, включаючи 11 державних університетів і 95 приватних університетів.

Критерії вступу до ЗВО Індонезії відрізняються залежно від закладу, але мінімальною вимогою

для вступу є атестат про закінчення середньої школи (Ijazah SMA, MA або SMK). Державні установи, як правило, дуже вибіркові. У той час як заклади освіти приймають кращих студентів безпосередньо на основі їхніх записів про середню школу (процес вступу називається Seleksi Nasional Masuk Perguruan Tinggi Negeri – SNMPTN), більш поширеним шляхом є розподіл студентів до ЗВО на основі централізованого спільного вступного іспиту. Вступний іспит включає загальні предмети (математика, індонезійська та англійська мови), а також предмети, пов'язані з передбачуваною сферою концентрації (наприклад, наукові предмети для галузей STEM).

Структура ступенів вищої освіти в Індонезії визначається логічною чисельною ієрархією. Вона включає облікові дані під назвою Sarjana на рівні бакалавра (Sarjana Strata 1 – S1), магістратури (Sarjana Strata Dua – S2, зазвичай називається Magister) і докторського рівня (Sarjana Strata 3 – S3, зазвичай називається Doktor). Крім того, існують програми спеціалізації рівня випускників (Specialis 1 і Specialis 2) у професійних дисциплінах, таких як медицина, а також чотири рівні професійно-орієнтованих дипломних програм (DI до DIV).

Ступінь бакалавра (Sarjana 1). Програми бакалаврату S1 із загальних навчальних дисциплін зазвичай тривають чотири роки (вісім семестрів) після закінчення середньої школи. Вони, як правило, вимагають виконання від 144 до 150 кредитних одиниць. Навчальні програми здебільшого спеціалізовані, за винятком деяких обов'язкових загальноосвітніх предметів, таких як релігія, національна історія та Панкасіла (державна філософія Індонезії).

Магістр (Sarjana 2). Програми S2 Magister є відносно новими в Індонезії, були створені на початку 1990-х років лише в державних установах. Зазвичай вони тривають два роки (чотири семестри) і включають від 36 до 50 кредитних одиниць, а також підготовку дисертації або завершення дипломного проєкту. Зазвичай для вступу потрібен ступінь S1 у спорідненій дисципліні з мінімальним середнім балом 2,5 (за 4-бальною шкалою), але також можуть знадобитися вступні іспити та продемонстровані знання англійської мови. Деякі програми S2 викладаються англійською мовою.

Доктор (Sarjana 3). Доктор – це дослідницька кваліфікація, яка є найвищим академічним сертифікатом в індонезійській системі. Програми тривають щонайменше три роки, але зазвичай для завершення потрібно більше часу. Навчальні плани зазвичай включають деякі курсові роботи на початку програми, комплексний іспит, а також підготовку та захист дисертації. Вступ ґрунтується на ступені S2 з високими оцінками, але кращим студентам також може бути дозволено вступити

на основі ступеня бакалавра S1, у цьому випадку їм, можливо, доведеться виконати додаткову курсову роботу.

Дипломні програми (Диплом від 1 до Диплома 4). Дипломні програми пропонуються в професійних галузях у різноманітних закладах. Ці орієнтовані на працевлаштування програми можуть тривати від одного року (D1) до чотирьох років навчання (D4); цифри від 1 до 4 відповідають як рівню складності, так і номінальній тривалості навчання (хоча програми також можуть бути завершені за більший або менший час). D4 прив'язаний до того самого рівня, що й S1 Sarjana в індонезійській системі кваліфікацій.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Отже, система освіти Індонезії наразі проходить потужний етап реформування. У 2015 році уряд також запровадив систему рейтингу, яка класифікує університети за чотирма категоріями: платинова, золота, срібна та коричнева (найнижча категорія). Рейтинг університету базується на таких факторах, як кількість

публікацій, рейтинг акредитації та, з 2018 року, наукові інновації. Ця нова система рейтингу не впливає на статус визнання, але призначена для сприяння конкуренції між установами. Уряд прагне розвивати «університети світового класу» та стимулювати ЗВО збільшувати результати досліджень, де мотивацією є спеціальне фінансування. Незважаючи на те, що індонезійська система освіти знаходиться на стадії реформування, але демографічні та соціально-економічні фактори свідчать про те, що Індонезія відіграватиме важливу роль у міжнародній освіті в найближчі роки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Профілі системи освіти. URL: <https://wenr.wes.org/2019/03/education-in-indonesia-2>
2. Система освіти в Індонезії. URL: <https://www.scholaro.com/db/countries/indonesia/education-system>
Kurniawati, Sandra, et al. «Education in Indonesia: A White Elephant?» *Journal of Southeast Asian Economies*, vol. 35, no. 2, 2018, pp. 187.